

הוא מבול מים לעולם, בתחלת דינו, ולא דבר אחר. אלא ראה הקדוש ברוך הוא שהעולם נברא בברית אש, וראה שאם ידין העולם בדין אחר, אפשר שיוכלו הרשעים לעמוד בעולם, מפני אותו ברית אש, פאשר נברא העולם. אלא מה עשה, דן את העולם במים, בדבר הראוי לכבות את האש, כדי להעביר את הרשעים מן העולם, שנמשלו לאש, שנאמר (יחזקאל טו ז) מהאש יצאו והאש תאכלם. רצונו לומר, מהאש יצאו בתחלת העולם פשנברא.

לכן בתחלה אמר אמהה את האדם אשר בראתי במים, שנאמר (ישעיה נז כ) והרשעים פים נגרש, לאחר כן נאמר, מהאש יצאו והאש תאכלם, אמר הקדוש ברוך הוא עד כאן היו נמוקים במים, מכאן ואילך מהאש יצאו והאש תאכלם.

ובשחטאו אחר כן, דן אותם באש, שנאמר (בראשית יב כד) וה' המטיר על סדם ועל עמרה גפרית ואש, ואימתי נתבסם העולם, כשעמדו על הר סיני, ונתמלא כלו אש, שנאמר (דברים ד יא) וההר בער באש עד לב השמים. ר' יצחק אמר, והתורה נהיתה ברית בין השם והעולם, שנמשלה לאש, שנאמר (ירמיה כג כט) הלוא כה דברי באש, וזהו ברית אש בראשית.

ר' יוחנן פתח, (משלי כד ג) בחכמה יבנה בית, שלשה דברים צריך אדם לעשות בדרכי העולם, ואלו הן: לבנות בית מושבו, וליטע כרם להתפרנס בו, ואחר כן לקחת לו אשה, ולהוליד בנים, לפרנסם בהם. ולא פדרן השוטים, הלוקחים אשה בתחלה, ואחר כן

הקדוש ברוך הוא מבול מים לעולם בתחלת דינו ולא דבר אחר? אלא ראה הקדוש ברוך הוא שהעולם נברא בברית אש, וראה שאם ידין העולם בדין אחר, אפשר שיוכלו הרשעים לעמד בעולם מפני אותו ברית אש, פאשר נברא העולם. אלא מה עשה? דן את העולם במים, בדבר הראוי לכבות את האש, כדי להעביר את הרשעים מן העולם, שנמשלו לאש, שנאמר (יחזקאל טו ז) מהאש יצאו והאש תאכלם. רצונו לומר, מהאש יצאו בתחלת העולם פשנברא. לכן בתחלה אמר, אמהה את האדם אשר בראתי במים, שנאמר (ישעיה נז) והרשעים פים נגרש, לאחר כן נאמר, מהאש יצאו והאש תאכלם. אמר הקדוש ברוך הוא: עד כאן היו נמוקים במים, מכאן ואילך - מהאש יצאו והאש תאכלם.

ובשחטאו אחר כן, דן אותם באש, שנאמר (בראשית יב כד) וה' המטיר על סדם ועל עמרה גפרית ואש. ואימתי נתבסם העולם? כשעמדו על הר סיני, ונתמלא כלו אש, שנאמר (דברים ד יא) וההר בער באש עד לב השמים. רבי יצחק אמר, והתורה נהיתה ברית בין השם והעולם, שנמשלה באש, שנאמר (ירמיה כג כט) הלוא כה דברי באש, וזהו ברית אש בראשית.

רבי יוחנן פתח, (משלי כג) בחכמה יבנה בית - שלשה דברים צריך אדם לעשות בדרכי העולם, ואלו הן: לבנות בית מושבו, ולטע כרם להתפרנס בו, ואחר כן לקחת לו אשה, ולהוליד בנים, לפרנסם בהם. ולא פדרן השוטים, הלוקחים אשה

בתחלה, ואחר כך נוטעים פָּרֶם,
ואחר כך בונים בית.

כי זה שאמר רבי סימון, כל
הלוקח לו אשה ואין לו בתחלה
במה שיוכל לפרנסה, הרי זה
חפשי מן המצוות, כמתים
הנקראים חפשים, שנאמר (תהלים
פח) במתים חפשי. ולמה נקרא
חפשי? לפי שהוא חפשי מן
המצוות, מפני שלא יוכל
להשתדל בעבודת בוראו, אלא
בעבודת אשתו.

רבי יהודה אומר, כאלו לוקח
עבודה זרה לעצמו. שאמר רבי
יהודה, בתחלה היו החכמים
והחסידים לוקחים אשה, ולא
היה להם די פרנסתם, וממיתים
עצמם ברעב ובצמא, ומניחים כל
חיי העולם הזה, ועוסקים בתורה
ובמצוות ובעבודת בוראם. אבל
בזמן הזה, שהעולם טרוד אחר
הפרנסה, צריך לכוונן בית
בתחלה, ולזמן מזונותיו, ואחר
כך לקחת אשה, ויכול לעבד
בוראו, ולעסק בתורה. פי זה
שאמרו רבותינו זכרונם לברכה,
אם אין קמח אין תורה.

ואמר רבי יהודה, מאחר שהאדם
נושא אשה, אז נקרא עבד ה',
מפני שלבו פנוי מלהסתפל
בעברה ובנשים ומלתור אחר
לכבו ועיניו, כמו שנאמר (במדבר
טו) ולא תתורו אחרי לבבכם
ואחרי עיניכם וגו'. לפיכך צריך
אדם להשתדל לכוונן בית בראש,
ולעשות ישוב בבית.

ומאי אתה למד? מהקדוש ברוך
הוא. קדם בנה בית וכווננו, וזמן
כל הפרנסה והמזונות קדם שיבא
אדם לעולם. וברא את העולם
בראש, שהוא הבית. וזמן כל
הפרנסה האין? ברא את
הבהמות, ואת החיות, ואת
העופות והדגים והצמחים

נוטעים פָּרֶם, ואחר כך בונים בית.
כי הא דאמר רבי סימון, כל הלוקח לו אשה,
ואין לו בתחלה במה שיוכל לפרנסה, הרי
זה חפשי מן המצוות, כמתים הנקראים
חפשים, שנאמר (תהלים פח יד) במתים חפשי. ולמה
נקרא חפשי. לפי שהוא חפשי מן המצוות,
מפני שלא יוכל להשתדל בעבודת בוראו,
אלא בעבודת אשתו.

ר' יהודה אומר, כאלו לוקח עבודה זרה
לעצמו. דאמר רבי יהודה, בתחלה היו
החכמים והחסידים לוקחים אשה, ולא היה
להם די פרנסתם, וממיתים עצמם ברעב
ובצמא, ומניחים כל חיי העולם הזה,
ועוסקים בתורה ובמצוות ובעבודת בוראם.
אבל בזמן הזה שהעולם טרוד אחר הפרנסה,
צריך לכוונן בית בתחלה, ולזמן מזונותיו,
ואחר כך לקחת אשה, ויכול לעבד בוראו,
ולעסק בתורה. פי הא דאמרו רבותינו זכרונם
לברכה, אם אין קמח אין תורה.

ואמר רבי יהודה, מאחר שהאדם נושא אשה,
אז נקרא עבד ה', מפני שלבו פנוי
מלהסתפל בעברה ובנשים, ומלתור אחר
לכבו ועיניו, כמה דאת אמר (במדבר טו לט) ולא
תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם וגו'.
לפיכך צריך אדם להשתדל לכוונן בית בראש,
ולעשות ישוב בבית.

ומאי אתה למד, מהקדוש ברוך הוא. קדם
בנה בית וכווננו, וזימן כל הפרנסה
והמזונות, קדם שיבא אדם לעולם. וברא את
העולם בראש, שהוא הבית. וזימן כל הפרנסה
האין. ברא את הבהמות, ואת החיות, ואת
העופות והדגים והצמחים והאילנות, שהם
זימן (דף ע"ב) כל הפרנסה. לאחר שהכין הבית

וְהַפְרַנְסָה, הֵבִיא אֶת הָאָדָם, וּבָרָא אוֹתוֹ וְאֵת אִשְׁתּוֹ וְהוֹלִידוּ בָנִים וְעָשׂוּ יִשׁוּב בַּבַּיִת. וְעַל כֵּן נֶאֱמַר בְּרֵאשִׁית, בַּיִת רֵאשׁ. כַּאֲשֶׁר תִּבְיֵן בְּאוֹתִיּוֹת, תִּמְצָא בִּי"ת רֵאשׁ. וְכֵן הִתְחִילָה הַתּוֹרָה בְּרֵאשִׁית, כְּלוֹמַר בַּיִת רֵאשִׁית, וְהַכֹּל עֲנִין אֶחָד.

וְעַם כָּל זֶה צְרִיף הָאָדָם לְהִשְׁתַּדֵּל בְּדַרְךְ אֶרֶץ, וְלַעֲשׂוֹת עֲתִים לַתּוֹרָה, וְלִהְיוֹת עֲמָלוֹ בְּשֵׁנֵי הַדְּרָכִים הָאֵלּוּ, מִפְּנֵי שְׂגִיעַת שְׁנֵיהֶם מִשְׁכַּחַת עֵוֹן. וְשָׁמָּה יֹאמַר אָדָם הֲרִינִי בֵּין אַבּוֹת הָעוֹלָם, מִמִּשְׁפַּחַה גְדוֹלָה, אֵינִי רְאוּי לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה וְלֹא לְהִתְבַּזּוֹת. אָמַר לוֹ, שׁוּטָה, כְּבָר קִדְמָךְ יוֹצֵרְךָ, שֶׁנֶּאֱמַר בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, וְהוּא עָשָׂה מְלָאכָה קוֹדֵם שֶׁבָּאתָ לְעוֹלָם. וּמָנָא לָן. שֶׁנֶּאֱמַר מִכָּל מְלָאכְתּוֹ אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת. קָרָא אוֹתָהּ מְלָאכָה. וְכֵן וַיִּשְׁבַּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל מְלָאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה.

כִּהָא דְאָמַר ר' יוֹחָנָן, בַּא וְרֵאָה, לָמָּה בָּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם אַחֲרוֹן לְכָל הַנְּבִרָאִים. אֲלָא לְלַמְדָּךְ, שְׁעָשָׂה בְּכָל יוֹם וַיּוֹם מְלָאכְתּוֹ, וּבָרָא הָעוֹלָם וְכָל צְבָאָם, וּבַיּוֹם הַשְּׁשִׁי שֶׁהוּא אַחֲרוֹן לְמְלָאכְתּוֹ, בָּרָא בּוֹ אֵת הָאָדָם. אָמַר לוֹ לְאָדָם, עַד כַּאֲן הֵייתִי אֲנִי מִשְׁתַּדֵּל בְּמְלָאכָה, מִכַּאֲן וְאֵילָךְ אַתָּה תִּשְׁתַּדֵּל בָּהּ, וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, קוֹדֵם שֶׁיִּבְאֵא אָדָם לְעוֹלָם.

וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, לָמָּה נִבְרָא אָדָם בְּצֵלָם אֱלֹהִים. שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֵת הָאָדָם בְּצֵלָמוֹ. מִשָּׁל לְמַלְךְ שֶׁהָיָה מוֹשֵׁל עַל הַמְּדִינָה, וְהָיָה בּוֹנֵה בִּירְנִיּוֹת וְתִיקוּנוֹיָן לְעִיר, וְכָל בְּנֵי הָעִיר מִשְׁתַּעַבְדִּין תַּחְתָּיו. יוֹם אֶחָד הַמְּדִינָה, וְהָיָה בּוֹנֵה בִּירְנִיּוֹת וְתִיקוּנוֹיָם לְעִיר, וְכָל בְּנֵי הָעִיר

וְהֵאֵילְנוֹת, שֶׁהֵם זְמוּן כָּל הַפְּרַנְסָה. לְאַחַר שֶׁהֵכִין הַבַּיִת וְהַפְּרַנְסָה, הֵבִיא אֶת הָאָדָם, וּבָרָא אוֹתוֹ וְאֵת אִשְׁתּוֹ, וְהוֹלִידוּ בָנִים וְעָשׂוּ יִשׁוּב בַּבַּיִת. וְעַל כֵּן נֶאֱמַר בְּרֵאשִׁית, בַּיִת רֵאשׁ. כַּאֲשֶׁר תִּבְיֵן בְּאוֹתִיּוֹת, תִּמְצָא בִּי"ת רֵאשׁ. וְכֵן הִתְחִילָה הַתּוֹרָה בְּרֵאשִׁית, כְּלוֹמַר

בַּיִת רֵאשִׁית, וְהַכֹּל עֲנִין אֶחָד. וְעַם כָּל זֶה צְרִיף הָאָדָם לְהִשְׁתַּדֵּל בְּדַרְךְ אֶרֶץ, וְלַעֲשׂוֹת עֲתִים לַתּוֹרָה, וְלִהְיוֹת עֲמָלוֹ בְּשֵׁנֵי הַדְּרָכִים הָאֵלּוּ, מִפְּנֵי שְׂגִיעַת שְׁנֵיהֶם מִשְׁכַּחַת עֵוֹן. וְשָׁמָּה יֹאמַר אָדָם: הֲרִינִי בֵּין אַבּוֹת הָעוֹלָם, מִמִּשְׁפַּחַה גְדוֹלָה, אֵינִי רְאוּי לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה וְלֹא לְהִתְבַּזּוֹת. אָמַר לוֹ: שׁוּטָה, כְּבָר קִדְמָךְ יוֹצֵרְךָ, שֶׁנֶּאֱמַר בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, וְהוּא עָשָׂה מְלָאכָה קוֹדֵם שֶׁבָּאתָ לְעוֹלָם. וּמָנָא לָנוּ? שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית ב) מִכָּל מְלָאכְתּוֹ אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת. קָרָא אוֹתָהּ מְלָאכָה. וְכֵן (שם) וַיִּשְׁבַּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל מְלָאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה.

כִּמוֹ זֶה שֶׁאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בַּא וְרֵאָה, לָמָּה בָּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם אַחֲרוֹן לְכָל הַנְּבִרָאִים. אֲלָא לְלַמְדָּךְ, שְׁעָשָׂה בְּכָל יוֹם וַיּוֹם מְלָאכְתּוֹ, וּבַיּוֹם הַשְּׁשִׁי שֶׁהוּא אַחֲרוֹן לְמְלָאכְתּוֹ, בָּרָא בּוֹ אֵת הָאָדָם. אָמַר לוֹ לְאָדָם: עַד כַּאֲן הֵייתִי אֲנִי מִשְׁתַּדֵּל בְּמְלָאכָה, מִכַּאֲן וְאֵילָךְ אַתָּה תִּשְׁתַּדֵּל בָּהּ. וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, קוֹדֵם שֶׁיִּבְאֵא אָדָם לְעוֹלָם.

וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, לָמָּה נִבְרָא אָדָם בְּצֵלָם אֱלֹהִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שם א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֵת הָאָדָם בְּצֵלָמוֹ? מִשָּׁל לְמַלְךְ שֶׁהָיָה מוֹשֵׁל עַל מִשְׁתַּעַבְדִּים תַּחְתָּיו. יוֹם אֶחָד קָרָא